

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาแล้วว่า การเรียนการสอนมีได้จำกัดขอบเขต
อยู่ในชั่วโมงสอนหรือภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ได้ขยายวงกว้างไปถึงประสบการณ์
ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนด้วย สมาธิ เลขเกาะ ไคกลาวไววา คณะกรรมการวาง
พื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาไคตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงพิจารณาโครงสร้างของการ
ศึกษาทั้งระบบว่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมมีผลกระทบต่อ
และกันทางการศึกษาอย่างไรและเพียงใด ในที่สุดได้มีความเห็นพ้องกันว่า การศึกษาที่จะ
เป็นผลดีต่อสภาพการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน จะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้
ความคิด ความชำนาญ เพื่อให้คนไทยทุกคนรู้จักตนเอง รู้จักใช้ชีวิตและเข้าใจสังคมรวม
ทั้งสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่ จะไคสามารถครองชีวิตประกอบการทำงานด้วยรู้เท่าทันและแก้ปัญหา
ไค หงสามารถสร้างสรรชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นไคอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ

เมื่อจุดมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนไปเช่นนี้ การเรียนการสอนที่เคยเป็น
จุดศูนย์กลางโดยสอนเนนหนักในคานวิชาการซึ่งนักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือ
ความสามารถของตนเองเพียงเล็กน้อยจะต้องเปลี่ยนไปเป็นการฝึกให้นักเรียนไคเรียนรู้
ด้วยตนเอง รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม
ฉะนั้น การศึกษาในปัจจุบัน จึงเนนกิจกรรมพิเศษไคแก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตรควบคู่ไป
กับการเรียนการสอนในห้องเรียนด้วย¹

สำหรับชื่อที่ไคเรียกกิจกรรมนั้น สมลักษณะ สุกหอม ไครวบรวมไคว่า
"นักการศึกษาไคเรียกชื่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรแตกต่างกันไปทั้งภาษาไทยและภาษา

¹สมาธิ เลขเกาะ, "เจตนคติของอาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2519), หน้า 1.

ต่างประเทศ เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร (Out - of - Curriculum Activities)
 กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Promotional - Curricular Activities) กิจกรรม
 พิเศษ (Extra Activities) กิจกรรมรวมหลักสูตร (Co - Curricular
 Activities) กิจกรรมครูและนักเรียน (Teacher Student Activities)
 กิจกรรมพัฒนาการ (Developmental Activities) กิจกรรมโรงเรียน
 (School Activities) กิจกรรมริเริ่ม (Initiatory Activities)
 กิจกรรมชีวิตในโรงเรียน (School - Life Activities) กิจกรรมนักเรียน
 (Student Activities) " 1

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายไว้ว่า " กิจกรรม " คือการทำงาน และภาระกระทำทุกอย่างในโรงเรียน การเรียนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร ในห้องเรียน เช่น การอ่าน การเขียน เหล่านี้ก็นับว่าเป็นกิจกรรม และยังได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมในโรงเรียนไว้ว่า กิจกรรมอาจอยู่ในหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรก็ได้ ถ้า กิจกรรมใดกำหนดไว้ในหลักสูตร บังคับว่าต้องเรียนต้องทำ ก็เรียกว่า " กิจกรรมในหลักสูตร " กิจกรรมใดที่มิได้กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือมิได้บังคับว่าจะต้องเรียน แต่บุคคลในโรงเรียนร่วมกันจัดให้มีขึ้น โดยมุ่งให้เป็นสิ่งส่งเสริมการเรียนในชั้นให้มียลดี กว่าเดิม กิจกรรมนี้ก็เรียกว่า " กิจกรรมนอกหลักสูตร " หรือกิจกรรมพิเศษ (Extra - Curricular Activities or Special Activities) 2

จันทร์ ชุมเมืองปัก ได้ให้ความเห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการแห่งการเรียนการสอนที่มีความสำคัญ ในอันที่จะช่วยเสริมสร้าง

¹ สมลักษณ์ สุขหอม, "โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 5 - 6.

² กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. "กิจกรรมพิเศษ" อนุสาร ประกอบหลักสูตรประถมศึกษา โรงพิมพ์บรรณารักษณบุรี 2504, หน้า 1- 10.

ให้ประสบการณ์และชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกับได้เปรียบเทียบว่า ภาววิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตรเป็นอาหารรสเลิศแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรก็คือส่วนประกอบที่สำคัญ และจำเป็นอันได้แก่เครื่องเทศและสิ่งชูรสนั้นแล การปรุงอาหารต้องการเครื่องเทศและสิ่งชูรสชนิดใด การเรียนการสอนก็ต้องการกิจกรรมนักเรียน ฉะนั้น¹

คำกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับความคิดของทอมสกิน (Tompkins) นักการศึกษาต่างประเทศที่ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นประสบการณ์ที่ดีเป็นส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนตามประมวลการเรียนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กเจริญงอกงามทุกด้าน ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้²

ประวัติกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ใช่ของใหม่ เพราะมีพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษา จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของชาวเอเธนส์ และสปาร์ตาร์ ว่าได้มีการจัดกิจกรรม กีฬา คนตรี ปาฐกถา โต้ว่าที่ และการมีส่วนร่วมในการปกครองได้เคยจัดในโรงเรียนของพวกเขามาแล้ว ส่วนในสหรัฐอเมริกา ความคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เริ่มจากนักการศึกษาชื่อ จอห์น ดีวอี้ (John Dewey) เป็นผู้วางแนวความคิดที่ว่า " การศึกษา คือ การรวมประสบการณ์ หน้าที่ของครูคืองานที่จะต้องจัดหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก " ³

¹ จันทร ชุมเมืองปัก " กิจกรรมนักเรียนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กจริงหรือ " ศึกษาศัมพันธ์ภาค 11, 15 (มีนาคม 2508), หน้า 20.

² Ellsworth Tomskins, Extra Class Activities for all Pupils (Washington : Federal Security Agency Office of Education, 1950), p. 10.

³ John Dewey, Democracy and Education (New York : Macmillan Company, 1916), p. 164.

สุมาลี เลขเกาะ ไ้รวบรวมประวัติของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ในการวิจัยเรื่อง " เจตนคติของอาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน " ว่า นักการศึกษาได้มองเห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นลำดับ เช่นปี ค.ศ. 1779 วิทยาลัยวิลเลียมและแมรี เมืองวิลเลียมสเบอร์ก รัฐเวอร์จิเนีย ได้จัดให้มีสถานักเรียนส่วนมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียนั้น ทอมมัส เจฟเฟอร์สัน เป็นผู้นำวิธีการจัดสถานักเรียนเข้ามาใช้เมื่อปี ค.ศ. 1819 ผลปรากฏว่ากิจการของมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียก้าวหน้าไปไกลกว่ามหาวิทยาลัยวิลเลียมและแมรีมาก เพราะนอกจากจะมีสถานักเรียนแล้ว ยังจัดให้มีวิชาเลือกในประมวลการเรียน มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา มีการแบ่งความรับผิดชอบกันในกิจการของมหาวิทยาลัยเป็น 3 ฝ่าย คือ

1. ผู้บริหารการศึกษารับผิดชอบเรื่องนโยบาย การเงิน บุคลากร และการประชาสัมพันธ์
2. คณะครู อาจารย์ รับผิดชอบเรื่องการสอนและการช่วยเหลือด้านวิชาการ
3. คณะนักเรียนรับผิดชอบเรื่องการบริหาร กิจการ และการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1940 ได้มีการตีพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีเอกสารที่น่าสนใจ 2 เล่ม ที่มีเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการเสนอให้ตั้งชุมนุมต่าง ๆ ในโรงเรียน เอกสาร 2 เล่มนี้ ชื่อกิจกรรมโรงเรียน (School Activities) และชีวิตนักเรียน (Student Life) และในปี

เดียวกันนี้มหาวิทยาลัยโคลัมเบียในนิวยอร์กได้เปิดสอนวิชากิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Curricular Activities) หลังจากนั้นโรงเรียนต่าง ๆ ก็เริ่มต้นทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงแพร่หลายยิ่งขึ้น¹

สำหรับประวัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรในประเทศไทยนั้น ประภัสสร มโนรัตน์ ใ้รวบรวมไว้ในงานวิจัยเรื่อง "เจตคติของอาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนรัฐบาลในภาคเหนือที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน" ว่าประเทศไทยแม้ว่าแต่เดิมการเรียนการสอนจะเน้นหนักไปในทางเนื้อหาวิชาเป็นส่วนใหญ่ แต่กล่าวได้ว่ามีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมานานแล้วเช่นกัน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่คาดว่าจะเป็นกิจกรรมแรกของนักเรียนไทยนั่นก็คือ การไหว้ครูในการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น กระบี่กระบอง ฟันดาบ มวย และอื่น ๆ นั้นจะต้องมีการไหว้ครูหรือยกครูก่อนเสมอ ในปัจจุบันนี้การไหว้ครูก็ยังมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2454 ได้มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติให้นักเรียนไหว้ครูทุกปี

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นทางการอีกอย่างหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ ได้มีการแข่งขันกีฬา และการฝึกพูดปราศรัย ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การทัศนศึกษา การอภิปราย การตั้งสถานักเรียนนั้นเป็นผลจากการที่การศึกษาฝ่ายตะวันตกเขามามีบทบาทเกี่ยวกับการเรียนการสอนในประเทศไทยตราบจนทุกวันนี้²

¹ สุมาลี เลขเกาะ, "เจตคติของอาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519), หน้า 4 - 7.

² ประภัสสร มโนรัตน์, "เจตคติของอาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในภาคเหนือ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519), หน้า 3.

ในปี พ.ศ. 2513 ญู แสงศักดิ์ ได้รวบรวมวิวัฒนาการของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรอบ 40 ปีที่ผ่านมาครั้งนี้ ก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2480 - 2490 การพัฒนาการศึกษาแผนใหม่ของไทยได้ขาดตอนไป เพราะเราเกือบไม่ได้ติดต่อกับประเทศใด ๆ การค้นคว้าทางการศึกษาเกือบไม่มีเลย แนวการจัดการศึกษามีแนวโน้มไปแบบยุโรป กิจกรรมเสริมหลักสูตรเน้นหนักไปทาง เรื่องชุมชนทหาร การกีฬาและเนตรนารี

ต่อมาระยะเวลาปี พ.ศ. 2490 - 2500 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นระยะที่มีการสำรวจภาวะการศึกษา มีการส่งเสริมครูไปศึกษาต่อต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา นักศึกษาไทยที่กลับจากศึกษาในสหรัฐอเมริกาเริ่มเผยแพร่แนวความคิดที่ได้ไปพบเห็นมาแก่วงการศึกษาทั่วประเทศ นับว่าเป็นยุคใหม่ของการพัฒนาการศึกษา สิ่งที่น่ามาเผยแพร่นี้เรียกว่าการศึกษาแผนใหม่ เป็นต้นว่า หลักการเรียนการสอนแผนใหม่ การวัดผล การแนะแนว การนิเทศการศึกษา การบริหารโรงเรียน การจัดระบบโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การฝึกหัดครู การอาชีวศึกษา อุตสาหกรรมศิลป์ การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และการสอนวิชาเฉพาะสาขาต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามวิวัฒนาการของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะเริ่มต้น เป็นระยะที่ไม่ค่อยมีใครสนใจและรู้จักกิจกรรมเสริมหลักสูตรเท่าใดนัก ครูยังคงเชื่อมั่นว่า หน้าที่ของครูคือการสอน บรรยายในห้องเรียนเท่านั้น ไม่ยอมรับครูและรับบทบาทความรับผิดชอบต่อสิ่งที่นักเรียนได้จัดทำนอกเหนือจากแวงดวงวิชาครู ไม่สนใจค่านิยมของนักเรียน แต่สิ่งเหล่านี้นักเรียนเห็นว่าสำคัญสำหรับตน จึงได้พยายามจัดและส่งเสริมจัดกิจกรรมเหล่านั้นเองในหลาย ๆ โรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเริ่มมีผลต่อสถาบัน

ระยะที่สอง เป็นระยะที่มีการต่อต้านมากขึ้น เนื่องจากการมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรนักเรียนได้ใช้เวลาและความสำคัญกับกิจกรรมมาก โดยให้ความสำคัญด้านวิชาการลดลงจากเดิม ครูและผู้บริหารจึงเริ่มมีปฏิกิริยาต่อต้านคัดค้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และในบางแห่งนักเรียนเก่า (alumni) ก็พลอยคัดค้านไปด้วย

ระยะที่สาม เริ่มประมาณปี ค.ศ. 1920 เป็นระยะที่มีการตื่นตัวของสมาชิกชุมนุมต่าง ๆ ได้มีการเรียกร้องชักจูงให้คนทั่วไปยอมรับว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าสำหรับนักเรียน โดยการเสนอเป็นข้อเขียนลงในหนังสือ นิตยสารภาควิชาในวิทยาลัย การประชุมสัมมนาหรือแม่แต่การพูดคุยกัน ซึ่งก็ได้ผลความพยายามเหล่านี้ได้เริ่มดำเนินงานระหว่าง ค.ศ. 1925 - 1940 เช่นมีหนังสือที่เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดพิมพ์ขึ้นถึง 40 เล่ม รวมทั้ง School Activities และ Student Life ดังกล่าวมาแล้ว และ Bulletin ชื่อ Student Council in the Secondary School ซึ่งเกี่ยวกับการประชุม การละคร และกิจกรรมอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสมาคมแห่งชาติอีกหลายสมาคม โดยคณะบุคคลที่สนใจในกิจกรรมนั้น ๆ เช่นการกีฬา การละคร การโต้วาที การหนังสือพิมพ์ และยังมีองค์การต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ออกมาพร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดสัมมนาและการประชุมในโอกาสที่เหมาะสม

สิ่งพิมพ์และการสัมมนาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ นักศึกษาในระดับมัธยมได้ยอมรับคุณค่าของกิจกรรมเหล่านี้ และไม่ถือว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเพียงเครื่องประดับและทำเพราะความคลั่งไคล้ อีกต่อไป¹

¹ ธนู แสงศักดิ์, " ข้อคิดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร " วิทยาราย 10 (ธันวาคม 2513), หน้า 3 - 8.

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้ต่าง ๆ ก็ได้เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งสังคมไทยและสังคมต่างประเทศก็กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยเหตุนี้ เกลนนี่ จี อันราห์ และ วิลเลียม เอ็ม อเล็กซานเดอร์ (Gleny G Unruh and William M. Alexander) จึงได้เสนอแนะให้ครูตรวจสอบให้นักเรียนรู้จักและปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งกำลังเกิดในปัจจุบัน และกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ¹

ปัญหาเยาวชนเกิดจากสาเหตุหลายประการ แต่สาเหตุประการหนึ่งนั้น สุมิตร คุณากร ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักสูตรและการสอนเรื่อง " กิจกรรมเสริมหลักสูตร " วามาจากการศึกษาในโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกในทางที่ถูกต้อง ไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ผู้เรียน โดยธรรมชาติเด็กวัยนี้ต้องการแสดงออกซึ่งพลังกำลัง ทั้งด้านความคิดและร่างกาย จึงถูกนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ ในสังคม เช่นการยกพวกตีกัน การมั่วสุมกับแหล่งอบายมุขหรือการหนีโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากจะช่วยยับยั้งมิให้เด็กประพฤติตนไปในทางที่เสียหายแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตร ยังเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา ที่จะช่วยให้ความมุ่งหมายของการศึกษาบรรลุผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ และจะเป็นวิถีทางที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ทั้งยังจะช่วยสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยา ช่วยถึงความสนใจ ความกระตือรือร้นของนักเรียนให้ปรากฏออกมา ช่วยให้เกิดรู้จักใช้เวลา

¹ Gleny G. Unruh and William M. Alexander. Innovation in Secondary Education (New York : Holt Rineheart and Winston, 1970), p.5.

วางให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้พลังกำลังทั้งด้านความคิดและร่างกายในทางที่ถูกต้อง มีความนิยมและนิสัยที่ดีงาม ทั้งยังเป็นการส่งเสริมมิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครูผู้สอนซึ่งการเรียนการสอนในชั้นอย่างเดิวนั้นไม่สามารถพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้พิจารณาเห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร และได้กำหนดให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจและส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ อุบนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสมกับสังคมประชาธิปไตย¹

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นมีประโยชน์อย่างมากต่อนักเรียน จึงได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพและความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อันจะเป็นประโยชน์สำหรับครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ที่จะนำไปปรับปรุงใช้กับโรงเรียนของตนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในด้านต่อไปนี้

1.1 ความมุ่งหมาย วิธีการจัด ประเภทของกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรม

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ และความชอบที่มีต่อกิจกรรมแต่ละประเภท

1.3 การประเมินผล ปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

2. เพื่อสร้างโปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

¹ สุมิตร คุณากร, "กิจกรรมเสริมหลักสูตร," หลักสูตรและการสอน

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญ

นาธาน เบลท์ และ เฮอเบิร์ต เจ. คลอสไมเยอร์ (Nathan S. Blount and Herbert J. Klausmeier) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ ผลคุ้มค่ากับเวลา และสนองความต้องการของนักเรียนได้มากกว่าการเรียนการสอน ธรรมดา ทั้งยังให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือตัวเอง และทำงานเป็นกลุ่มได้อีกด้วย¹

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คืออาจารย์และนักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 5 - 6 ประเทละ 10 โรงเรียน ละ 25 คน รวม ประชากรทั้งสิ้น 500 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา

ทั้งอาจารย์นักเรียนและโรงเรียน โดยสุ่มได้โรงเรียนที่มีชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 4 โรงเรียน จาก 493 โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 3 โรงเรียน จาก 400 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา 2 โรงเรียน จาก 33 โรงเรียน และโรงเรียนสาธิต 1 โรงเรียน จาก 6 โรงเรียน

2. การสร้างแบบสอบถาม

2.1 สัมภาษณ์และศึกษาข้อคิดเห็นจากอาจารย์และนักเรียนใน

โรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ เอกสาร และ งานวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 สร้างแบบสอบถามฉบับชั่วคราว 2 ชุด สำหรับอาจารย์และ

นักเรียนเป็นแบบให้เติมคำ แบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วน

ประมาณค่า แบบให้ตอบอิสระ แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด แบ่งออกเป็น

1

Nathan S. Blount, and Herbert J. Klausmeier, Teaching in Secondary School (New York : Harper and Row Publishers, 1969), p. 534 pp. 546 - 548

2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ตอบ ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ความมุ่งหมาย วิธีการจัด การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประโยชน์ ความชอบในกิจกรรมเสริมหลักสูตรแต่ละประเภท การประเมินผล ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ

2.3 นำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูและนักเรียนโรงเรียนวัดเทพศิลา จำนวนครู 20 คน และนักเรียน 20 คน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับตัวอย่างประชากร คือครูและนักเรียนประเภทละ 25 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน คือโรงเรียนปานะพันธ์ โรงเรียนถนนอมภิศวิทยา โรงเรียนศิริวัฒนา โรงเรียนเศรษฐบุตรอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดทัศนารุณ โรงเรียนวัดไผ่ตัน โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) รวมประชากรทั้งสิ้น 500 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสัมประสิทธิ์การกระจาย (V) แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

4. นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา

5. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นครูและนักเรียนจำกัดอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร
2. กวรวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึง: ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พื้นความรู้เดิม ศาสนา เพศ และอายุ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาได้จริง
2. ผู้วิจัยถือว่าข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครู และนักเรียนเป็นความจริงที่เชื่อถือได้

ความจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้อาจคลาดเคลื่อน เนื่องจากเป็นการวิจัยที่ใช้แบบสอบถามสุ่มความคิดเห็นจากประชากรเพียงกลุ่มเดียว
2. ตัวอย่างประชากรอาจไม่ได้เขารวมมากนัก หรือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย ทำให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

* กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เป็นกิจกรรมที่มีใดกำหนดไว้ในหลักสูตร หรือมีใครบังคับว่าจะต้องเรียน แต่บุคคลในโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และไม่มี การให้หน่วยกิตหรือคะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการ ศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาหมายถึงโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาตอน- ปลาย ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่กระทรวงศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และทบวงมหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงแนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน ประถมศึกษา
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและครูที่สอนชั้นประถมศึกษา ในการนำเอา แนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในโรงเรียน
3. เป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยระดับอื่น ๆ ต่อไป